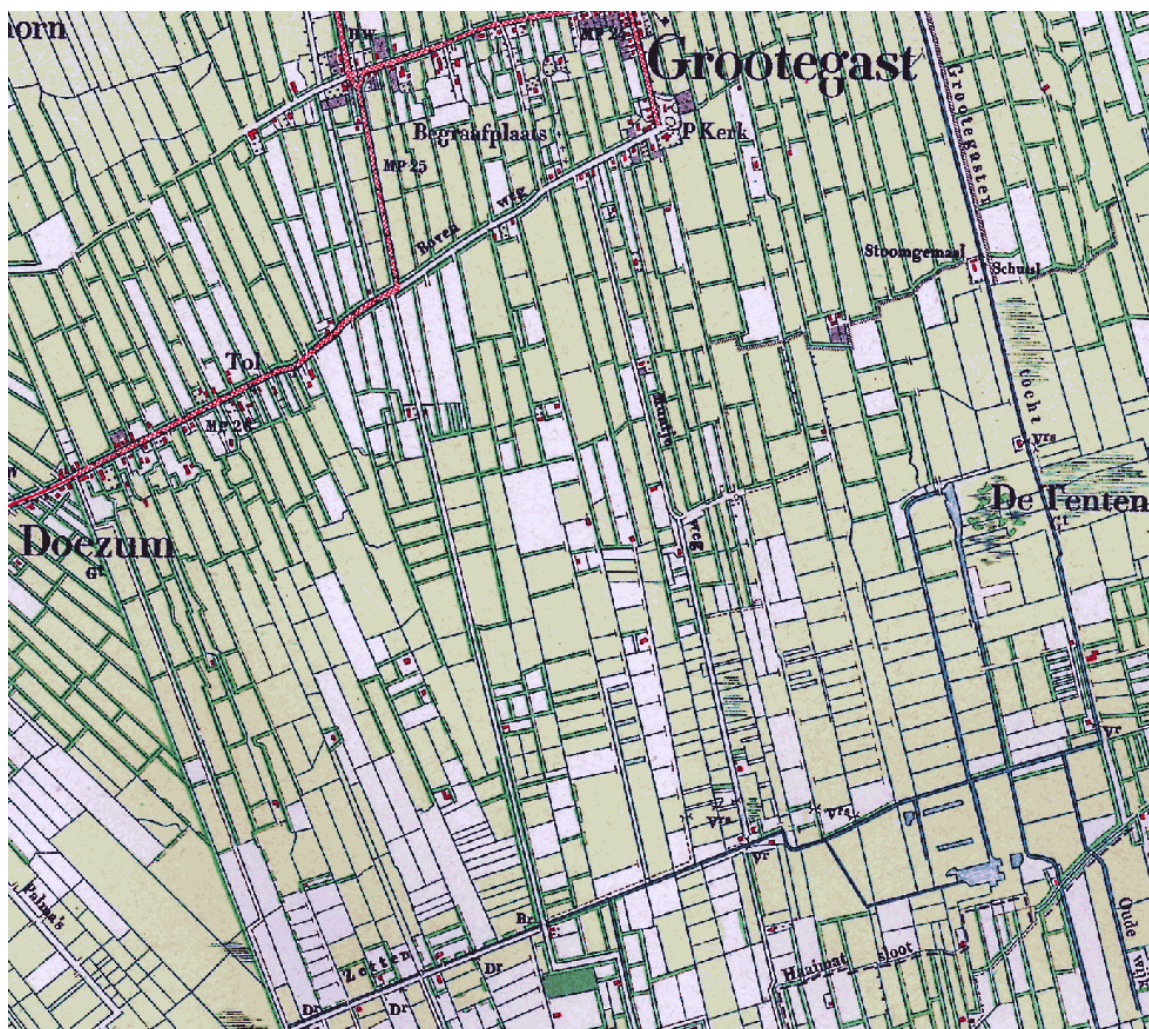

Munnekeweg 10 te Grootegast (gemeente Grootegast)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie:	Groningen
gemeente:	Grootegast
plaats:	Grootegast
toponiem:	Munnekeweg
bevoegd gezag:	gemeente Grootegast
opdrachtgever:	gemeente Grootegast
centrumcoördinaten:	214.569/579.349
kaartblad:	6H
onderzoeksmeldingsnummer:	66175
beheer documentatie:	Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente Grootegast en E-depot
uitvoerder:	Libau
rapportnummer:	15-71
auteur:	M. de Jong MA
autorisatie:	drs. J. Molema
telefoon:	050-3126545
fax:	050-3123362
e-mail:	info@libau.nl

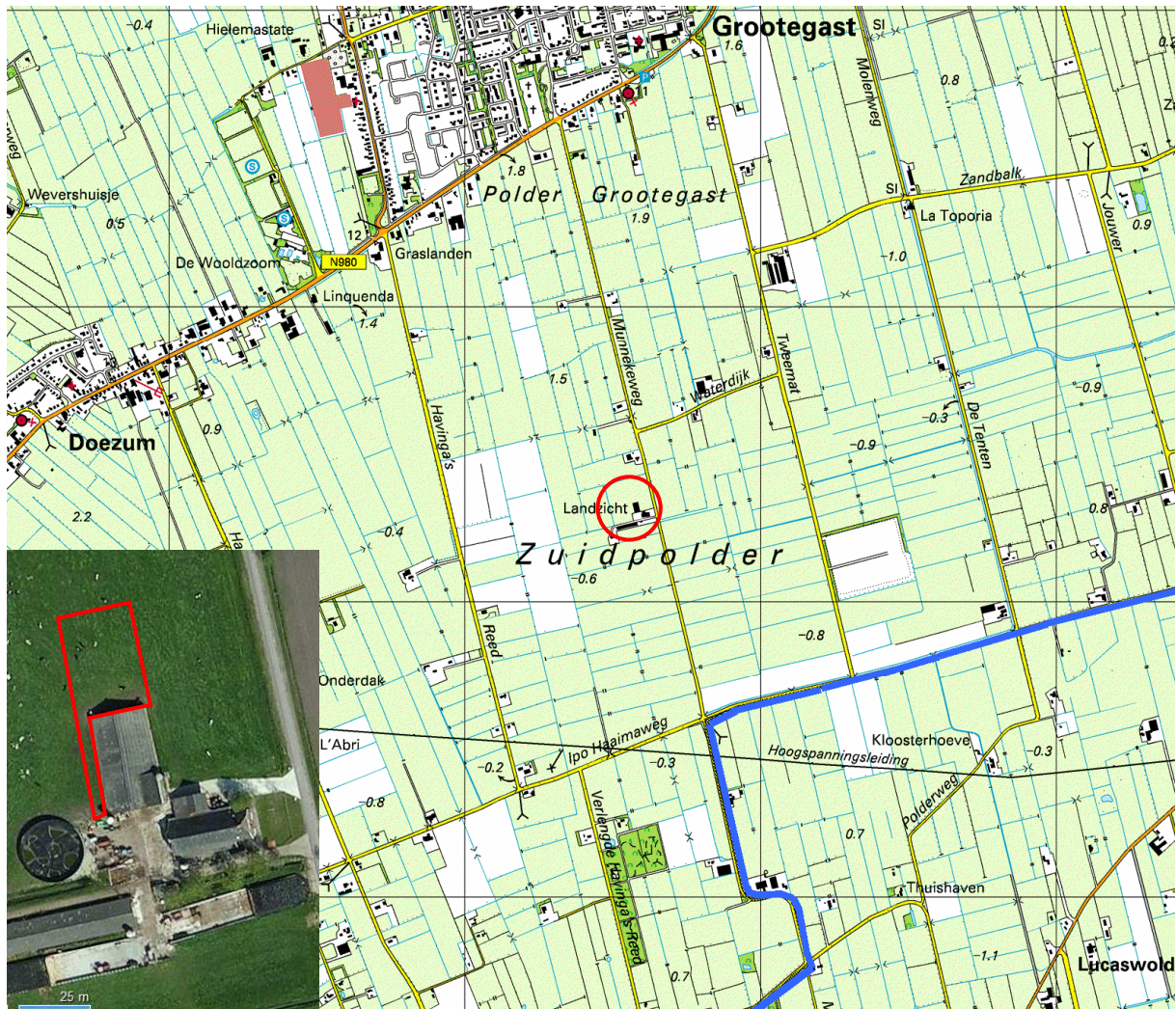

Munnekeweg 10 te Grootegast (gemeente Grootegast)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van de gemeente Grootegast, vertegenwoordigd door mw. F. Haan-Fluks, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Munnekeweg 10 te Grootegast (zie figuur 1). De aanleiding voor dit onderzoek is het voornemen tot de vergroting van de bestaande ligboxenstal met een oppervlak van circa 1200 m². De afmetingen van de nieuwe stal bedragen circa 26,5 m bij 74 m. De staluitbreiding wordt volledig voorzien van een mestkelder met een diepte van circa 2.2 m onder maaiveld. Het gebied waar de ingrepen worden beoogd, wordt hieronder verder aangeduid als plangebied.

Figuur 1: Topografische kaart waarop de ligging van de Munnekeweg 10 te Grootegast met een rode cirkel is aangegeven (Topografische Atlas Groningen). In de inzet is een recente luchtfoto opgenomen (Bing maps) waarop de uitbreidingslocatie van de ligboxenstal is aangegeven met een rood kader.

Landschappelijke en aardkundige informatie

Het plangebied ligt ten zuiden van Grootegast in het historische landschap Langewold. Langewold vormt samen met Vredewold het zuidelijk Westerkwartier. Het landschap van het zuidelijk Westerkwartier is een voortzetting van het Drents Plateau. In Langewold bestaat het plateau uit drie oost-west georiënteerde ruggen die van elkaar worden gescheiden door langgerekte laagtes waarin riviertjes zijn ontstaan (zie bijvoorbeeld Schroor & Meijering 2007).

Grootegast ligt op één van deze glaciale ruggen die tijdens het saalien, de voorlaatste ijstijd ontstond. Tijdens het weichselien, de laatste ijstijd, werden grote hoeveelheden zand door de wind verplaatst en afgezet. Deze dekzanden vormden een reliëfrijk landschap. Na afloop van de ijstijden raakte het landschap aanvankelijk meer en meer bebost. Doordat de zeespiegel steeg en de neerslag toenam verslechterde de afwatering en kon veengroei ontstaan. Uiteindelijk werden grote delen van het landschap met veen bedekt en verdrongen veel van de bossen. Ook veel van de hogere ruggen, zoals die in het Westerkwartier raakten vanaf de loop van het neolithicum (vrijwel) geheel met veen bedekt of werden door het veen geïsoleerd. In de loop van de vroege middeleeuwen werden de venen in het Westerkwartier in ontginning genomen en raakte de omgeving opnieuw bewoond. De bewoning concentreerde zich al snel op de hogere glaciale ruggen. In de 19de en 20ste eeuw werden op grote schaal venen in de dalen ontgonnen.

Op de fysisch geografische kaart van de provincie Groningen is de vorming van het landschap goed herkenbaar. Grootegast ligt op een glaciale rug met dekzand, met glaciaal materiaal binnen 120 cm onder maaiveld en plaatselijk bedekt met een esdek (codes Gr1g en aGr1g). Het plangebied ligt ten zuiden van de glaciale rug op een dekzandvlakte met aan het oppervlak een pakket restveen van 15-40 cm dikte (code oNv2). Nabij het plangebied bevinden zich meer veenrestanten; een ontgonnen veenvlakte met meer dan 40 cm veen (code Ov2) en een gebied met aangemaakte petgaten (code Ol2). Binnen de dekzandvlakte komen enkele dekzandwelvingen voor (code Nw1). De geomorfologische kaart sluit aan bij het beeld dat de fysisch geografische kaart geeft van het plangebied en directe omgeving (Alterra, geraadpleegd via Archis). Het plangebied is aangeduid als vlakte van ten dele verspoelde dekzanden, vervlakt door veen en/of overstromingsmateriaal (code 2M14).

Uit de bodemkaart blijkt dat het plangebied ligt op moerige podzolgronden met een moerige bovengrond (code vWp; zie bijlage Bodemkaart). Iets ten noorden van het plangebied liggen beekerdgronden bestaande uit lemig fijn zand (code pZg23) en ten zuiden van het plangebied liggen madeveengronden op zand zonder humuspodzol, beginnend ondieper dan 120 cm onder maaiveld (code aVz). Uit deze bodemsoorten blijkt dat de ondergrond in het plangebied tamelijk nat geweest is.

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is de glaciale rug van Grootegast duidelijk herkenbaar aan de hogere ligging. Het plangebied ligt ten zuiden hiervan, op de rand van het dal. Het plangebied ligt tussen 0,3 m en 0,5 m -NAP. Dichtbij de bestaande stal loopt de hoogte iets op tot ongeveer 0 m NAP, dit hangt samen met ophoging door de bouw van deze stal.

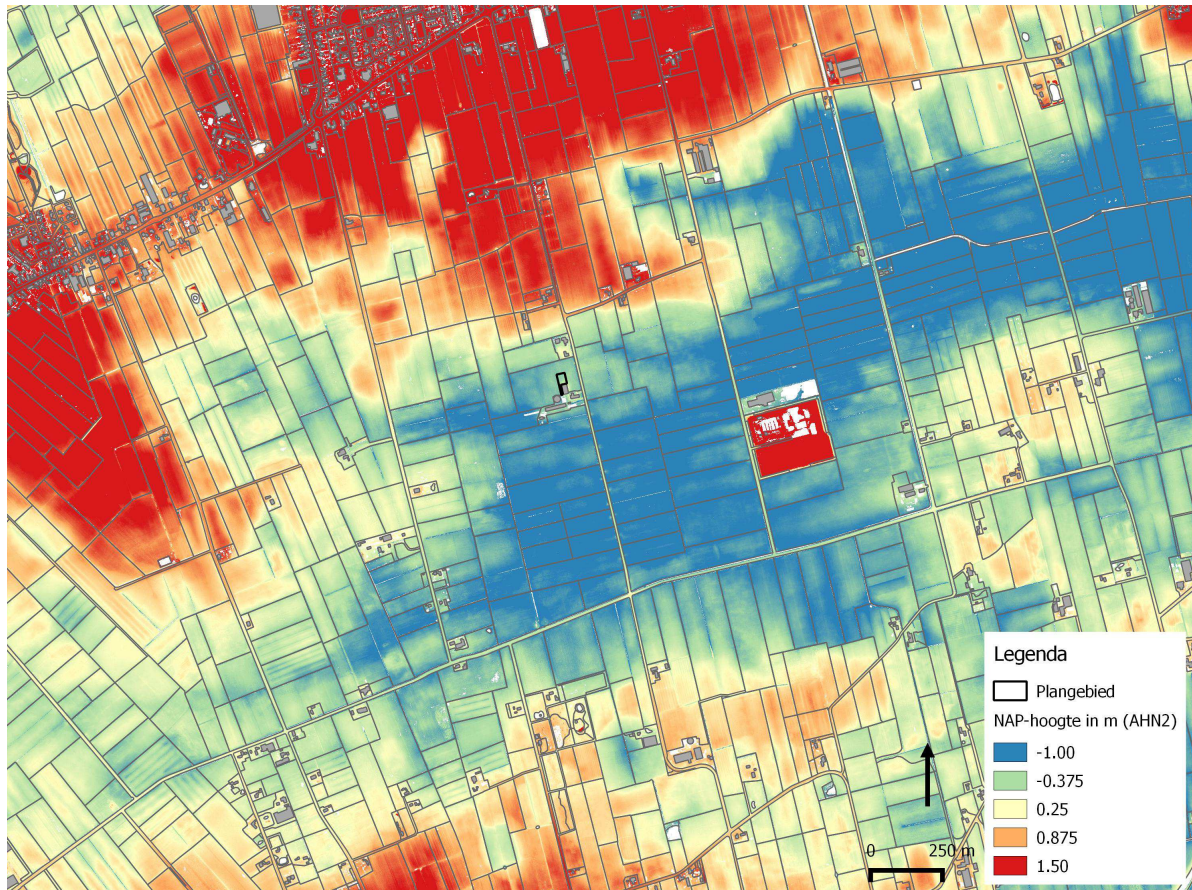
Archeologie en historische geografie

Het plangebied is niet geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart (AMK), noch zijn uit het plangebied archeologische vondsten bekend (geen registraties in de archeologische database Archis; zie bijlage Archeologie). In de nabije omgeving van het plangebied zijn twee vuursteenvindplaatsen uit het mesolithicum aangetroffen (waarnemingen 40117 en 40118). In de bredere omgeving van het plangebied liggen het middeleeuwse kerkterrein van Grootegast (AMK-terrein 15231), een middeleeuwse vindplaats met kloostermoppen en kogelpotaardewerk (waarneming 434819), een bij landinrichtingswerkzaamheden gevonden rij potten (waarneming 238191), vijf vindplaatsen van vuursteen uit (voornamelijk) het mesolithicum (waarnemingen 40113, 40114, 238190, 435230 en 435312), een vuursteenvindplaats zonder nadere datering (waarneming 435451) en een stenen bijl (waarneming 238514).

Op de kadastrale minuut uit 1827 (gemeente Grootegast, sectie D, blad 2) is de Munnikeweg aangeduid als Muntjeweg. Ter plaatse van de huidige boerderij was destijds al een woning met bijgebouw aanwezig; deze waren het eigendom van de voerman Folkert Siezes Veenstra. Het plangebied ligt iets ten westen daarvan en overlapt met een rietboor, hooiland en weiland. De rietboor zou een dichtgegroeid petgat kunnen zijn. Ten zuiden en oosten van het plangebied lagen zeer veel petgaten. Deze omgeving was rond 1827 nog volop in verving.

Op de topografische militaire kaart van 1854 is de situatie in het plangebied nauwelijks veranderd ten opzichte van 1827 (WatWasWaar). Het weiland is in gebruik genomen als bouwland maar de rietboor en de binnen het plangebied gelegen kavelgrenzen zijn ongewijzigd. Op de Bonnekaart uit 1910 zijn de woning en het erf verdwenen en de percelen opnieuw verkaveld. Het plangebied is dan in gebruik als weide, op de perceelsgrens is een boomwal aanwezig. Veel van de petgaten zijn dan al verdwenen. Op de topografische kaart uit 1953 is bij het plangebied opnieuw een erf ingericht. Sindsdien is de boerderij enkele malen uitgebreid.

Figuur 2: Hoogteverschillen in en rondom plangebied Munnekeweg 10 te Grootegast (www.ahn.nl; nationaalgeoregister.nl).

Overweging en advies

Het plangebied ligt ten zuiden van de glaciale rug van Grootegast. Het veenpakket dat hier aanwezig was is vrijwel geheel verdwenen waardoor het huidige maaiveld vrijwel gelijk is aan de top van het dekzand die voorafgaand aan de veengroei aan het oppervlak lag. Het plangebied is vrij laag gelegen. Er zijn geen duidelijke aanwijzingen voor een zandkop binnen het plangebied. De rietboor die op de kadastrale minuut is aangegeven betreft waarschijnlijk een voormalig petgat. De 19de en 20ste-eeuwse ontginningen hebben in zekere mate bodemverstoring veroorzaakt.

Op basis van de bovenstaande informatie wordt de kans op de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied klein geacht. Derhalve kan het planvoornemen zonder archeologisch voorbehoud worden uitgevoerd. Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen dan geldt krachtens de Monumentenwet (1988) een meldingsplicht. Vondsten dienen zo spoedig mogelijk te worden gemeld bij het bevoegd gezag (de gemeente Grootegast) en bij Libau.

Bijlagen:

- Fysisch geografische kaart;
- Bodemkaart;
- Archeologie;
- Kadastrale minuut;
- Bonnekaart.

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl).

Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen.

Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Brood, P., A.H. Huussen & J. van der Kooi (red.), 1999. *Nieuwe Groninger Encyclopedie*. REGIO-Projekt Uitgevers, Groningen.

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

HisGIS, Historisch Geografisch Informatiesysteem (www.hisgis.nl).

Nationaal Georegister (www.nationaalgeoregister.nl).

Schroor, M., & J. Meijering, 2007. *Golden Raand. Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers bv, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000*. Stiboka Wageningen.

Topografische atlas Groningen 1:25.000. ANWB bv, 2004. Den Haag.

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De atlas van Huguenin. Militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829*. Heveskes Uitgevers, Groningen.

WatWasWaar, minuutplannen uit het begin van de negentiende eeuw en overige historische kaarten (www.watwaswaar.nl).

Archeologische periodes

paleolithicum

paleolithicum vroeg
paleolithicum midden
paleolithicum laat
 paleolithicum laat A
 paleolithicum laat B

tot 8800 v.Chr.

tot 300000 C14
300000 - 35000 C14
35000 C14 - 8800 v.Chr.
35000 - 18000 C14
18000 C14 - 8800 v.Chr.

mesolithicum

mesolithicum vroeg
mesolithicum midden
mesolithicum laat

8800 - 4900 v.Chr.

8800 - 7100 v.Chr.
7100 - 6450 v.Chr.
6450 - 4900 v.Chr.

neolithicum

neolithicum vroeg
 neolithicum vroeg A
 neolithicum vroeg B
neolithicum midden
 neolithicum midden A
 neolithicum midden B
neolithicum laat
 neolithicum laat A
 neolithicum laat B

5300 - 2000 v.Chr.

5300 - 4200 v.Chr.
5300 - 4900 v.Chr.
4900 - 4200 v.Chr.
4200 - 2850 v.Chr.
4200 - 3400 v.Chr.
3400 - 2850 v.Chr.
2850 - 2000 v.Chr.
2850 - 2450 v.Chr.
2450 - 2000 v.Chr.

bronstijd

bronstijd vroeg
bronstijd midden
 bronstijd midden A
 bronstijd midden B
bronstijd laat

2000 - 800 v.Chr.

2000 - 1800 v.Chr.
1800 - 1100 v.Chr.
1800 - 1500 v.Chr.
1500 - 1100 v.Chr.
1100 - 800 v.Chr.

ijzertijd

ijzertijd vroeg
ijzertijd midden
ijzertijd laat

800 - 12 v.Chr.

800 - 500 v.Chr.
500 - 250 v.Chr.
250 - 12 v.Chr.

Romeinse tijd

Romeinse tijd vroeg
 Romeinse tijd vroeg A
 Romeinse tijd vroeg B
Romeinse tijd midden
 Romeinse tijd midden A
 Romeinse tijd midden B
Romeinse tijd laat
 Romeinse tijd laat A
 Romeinse tijd laat B

12 v.Chr. - 450 n.Chr.

12 v.Chr. - 70 n.Chr.
12 v.Chr. - 25 n.Chr.
25 - 70 n.Chr.
70 - 270 n.Chr.
70 - 150 n.Chr.
150 - 270 n.Chr.
270 - 450 n.Chr.
270 - 350 n.Chr.
350 - 450 n.Chr.

middeleeuwen

middeleeuwen vroeg
 middeleeuwen vroeg A
 middeleeuwen vroeg B
 middeleeuwen vroeg C
 middeleeuwen vroeg D
middeleeuwen laat
 middeleeuwen laat A
 middeleeuwen laat B

450 - 1500 n.Chr.

450 - 1050 n.Chr.
450 - 525 n.Chr.
525 - 725 n.Chr.
725 - 900 n.Chr.
900 - 1050 n.Chr.
1050 - 1500 n.Chr.
1050 - 1250 n.Chr.
1250 - 1500 n.Chr.

nieuwe tijd

nieuwe tijd A
nieuwe tijd B
nieuwe tijd C

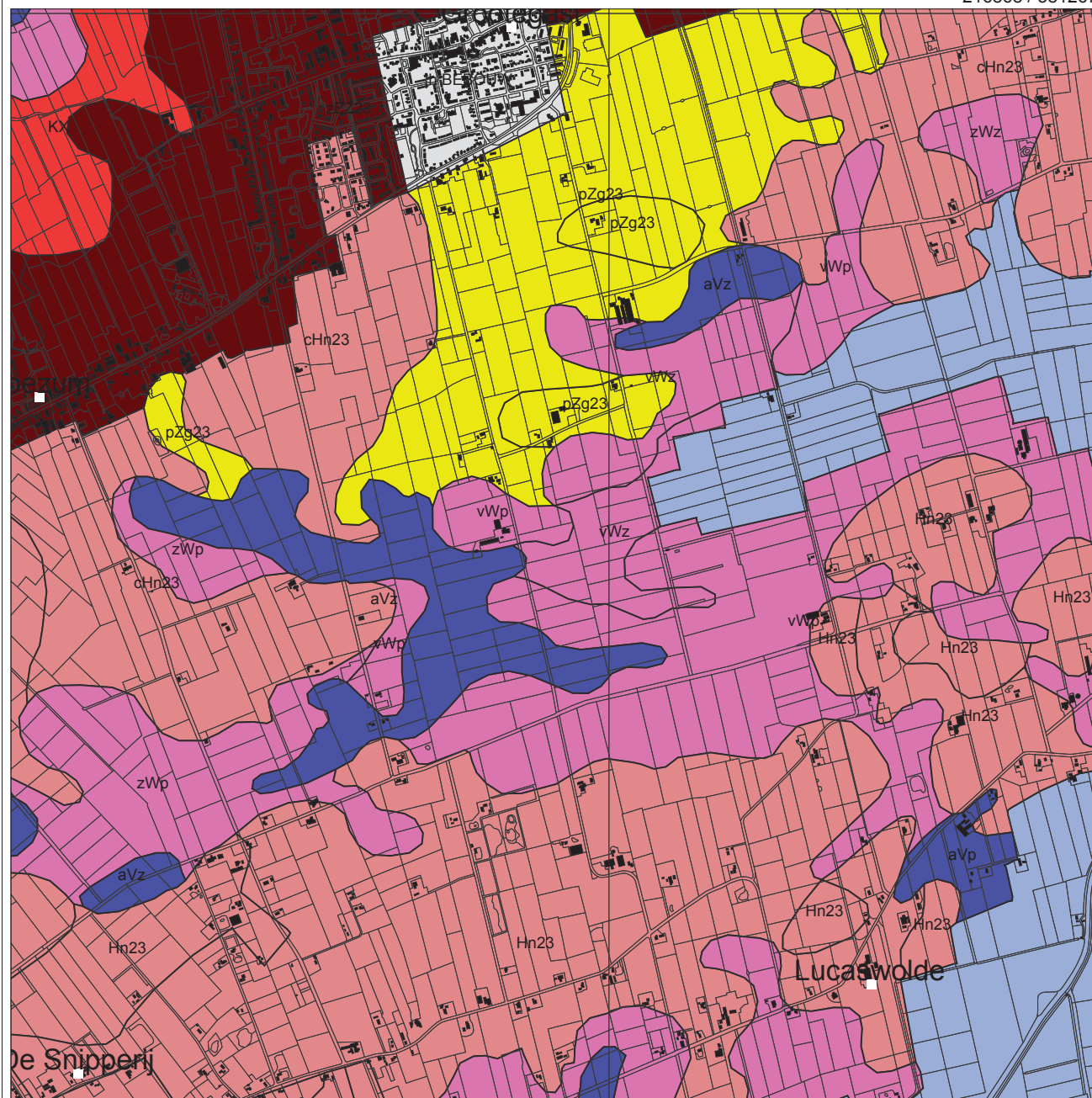
1500 - heden

1500 - 1650 n.Chr.
1650 - 1850 n.Chr.
1850 - heden

216868 / 581267

Libau

Legenda

PLAATSNAMEN

HUIZEN

TOP10 ((c)TDN)

BODEM ((c)Alterra)

- Associaties
- Brikgronden
- Bebouwing
- Dijk, bovenlandstrook
- Dikke eerdgronden
- Fluviatile afz ouder pleistoceen
- Groeve, gegraven, mijnstort
- Kalksteenverweringsgronden
- Oude rivierkleigronden
- Overige oude kleigronden
- Ondiepe keileemgronden
- Leemgronden
- Zeekleigronden
- Mariene afz ouder pleistoceen
- Niet-gerijpte minerale gronden
- Oude bewoningsplaatsen
- Rivierkleigronden
- Kalkh lutumarme gronden
- Veengronden
- Moerige gronden
- Water, moeras
- Podzolgronden
- Kalkloze zandgronden
- Kalkhoudende zandgronden

0 1 km

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Legenda

• VONDSTMELDINGEN

• WAARNEMINGEN

■ HUIZEN

MONUMENTEN

■ archeologische waarde

■ hoge archeologische waarde

■ zeer hoge archeologische waarde

■ zeer hoge arch waarde, beschermd

TOP10 ((c)TDN)

■ bebouwd gebied

■ doorgaande wegen

■ bos

■ bouwland

■ weiland

■ boomgaard/kwekerij

■ heide

■ zand

■ begraafplaats

■ water

■ overig bodemgebruik

0 1 km

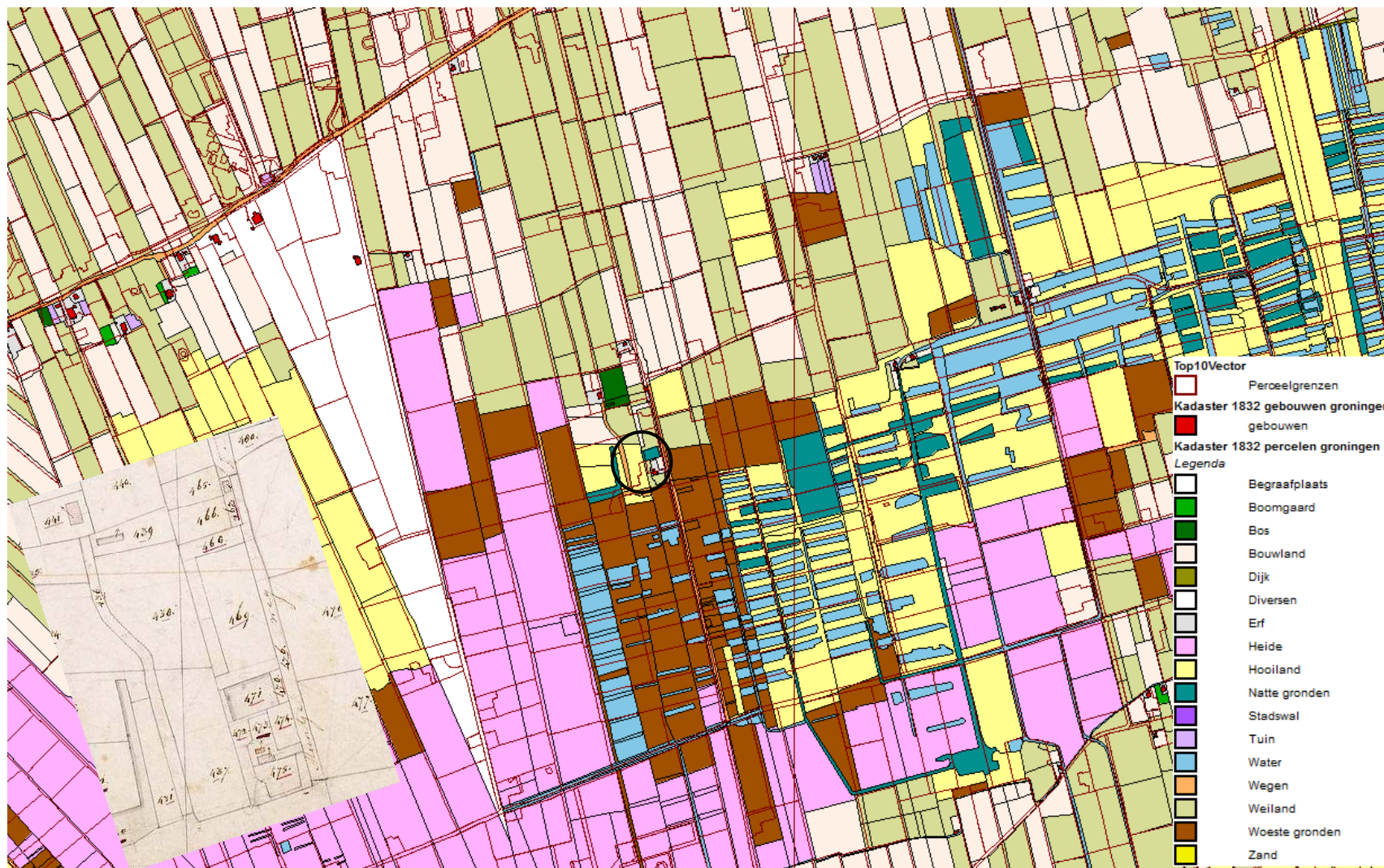

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Kadastrale minuut Munnekeweg 10 te Grootegast met een projectie van de huidige perceelsgrenzen

De ligging van het plangebied is aangegeven met een cirkel. In de inzet linksonder is een uitsnede van het oorspronkelijke minuutblad (Grootegast, D2) opgenomen.

Bonnekaart uit 1910 met een projectie van de huidige topografie: plangebied Munnekeweg 10 te Grootegast

De ligging van het plangebied is aangegeven met een cirkel

